

СПОРТИВНІ ІГРИ ЯК ОПТИМАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВНЗ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Котова Олена Володимирівна

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
фізичного виховання і спортивних дисциплін*

Суханова Ганна Петрівна

*старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і
спортивних дисциплін*

Ушаков Віктор Станіславович

*старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і
спортивних дисциплін*

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького

Анотація. У виховання особистості великі педагогічні можливості належать ігровій діяльності. В даній статті автори мали спробу показати значення гри в розвитку професійно-особистісних якостей у студентів в процесі фізичного виховання.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, ігрова діяльність, фізичне виховання, спортивні ігри, педагогічна діяльність.

Професійна діяльність людини в умовах науково-технічного прогресу вимагає від нього нарівні з професійними знаннями і вміннями мати необхідну спеціальну фізичну підготовленість, працездатність і професійно важливі якості, в зв'язку з цим в сучасних вишах велика увага приділяється прикладній фізичній підготовці студентів.

Встановлено, що будь-яка професія має свої специфічні особливості, які включають умови праці, психофізіологічні характеристики і вимоги до рівня розвитку психофізичних якостей. Відомо, що спеціальна психофізична підготовка, спрямована на формування професійно-прикладних знань, умінь і навичок дозволяє скоротити термін адаптації людини до умов виробництва до 5 років [2,с.160].

Психофізична підготовка студентів до професійної діяльності – професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), що забезпечує формування та вдосконалення властивостей і якостей, що мають істотне значення для конкретної професійної діяльності [1,с.263-265]. Сутність ППФП полягає в доцільному використанні засобів і методів фізичного виховання в підготовці студентів до професійної діяльності.

Аналіз наукової літератури показав, що вивчення ефективних методів розвитку професійно важливих якостей в процесі навчання присвячена велика кількість досліджень. Аналіз педагогічного досвіду дозволив виділити ефективні методи розвитку особистісних і професійних якостей, до яких відносяться імітаційна педагогічна гра, навчальні ігри, факультатив, самостійна робота та ін. Л.С. Виготський і А.С. Макаренко в своїх дослідженнях велике значення у вихованні та розвитку особистості надають грі. У роботах А.В. Цьося, Ж.О. Твердохліб і Л.І. Погребенник відзначається виключно важливе місце ігрової діяльності в навчанні.

Опитування першокурсників Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького показало, що більше 50% студентів (юнаків) віддають перевагу спортивним іграм.

Гра – своєрідна модель елементів у реальному житті, що відтворює практичну поведінку людини в межах заздалегідь визначених умов. Вона має велике значення у вихованні, навчанні та розвитку людини як засіб психологічної підготовки до майбутніх життєвих ситуацій [6,с.123]. У грі людина отримує задоволення, знімає нервову напругу. За допомогою гри пізнається світ, виховується творча ініціатива, пробуджується допитливість, активізується мислення, формується активна пізнавальна діяльність. Гра навчає, розвиває, допомагає відновити сили, дає хороший емоційний заряд бадьорості [4,с.226; 6,с.124]. Мета гри – поєднати розвагу з розвитком основних якостей і здібностей людини.

Гра виконує наступні функції: комунікативну, діяльнісну, компенсаторну, виховну, розвиваючу що прогнозує та моделює, розважальний, релаксаційний,

психотехнічний, коригуючий прояв особистості в ігрових моделях життєвих ситуацій.

В ігровій діяльності поєднуються два важливі чинники: з одного боку, включення в практичну діяльність, фізичний розвиток, формування вміння самостійно діяти, а з іншого розвиток отримання морального та естетичного задоволення від цієї діяльності, поглиблення освоєності навколишнього світу. Саме тому гра є одним з важливих комплексних засобів виховання. У процесі фізичного виховання у ВНЗ гри використовуються як засіб фізичної культури і як форма організації занять [6,с.123].

Спортивні ігри – система характерних фізичних вправ, які виконуються в різноманітних варіантах відповідно до мінливих ігрових ситуацій і оцінюються по ефективності впливу на організм в цілому і за кінцевим результатом рухових дій [6,с.124].

Спортивні ігри мають низку характерних ознак, що відрізняють їх від інших засобів фізичного виховання:

- наявність елементів суперництва і емоційності в ігрових діях, що дозволяють відтворювати складні взаємини між людьми;
- мінливі умови виконання рухових дій, що вимагають високої пристосованості до них;
- варіативність ігрових ситуацій, що викликає активну самостійність у виборі результативних дій;
- комплексний прояв різноманітних психофізичних якостей.

Доведено, що найкращий розвиток загальних і спеціальних фізичних якостей досягається завдяки тренувальним вправам, близьким до змагальних, в зв'язку з чим формування кондиційних якостей (сили, витривалості, швидкості) і координаційних здібностей розглядаються в єдності з технічною і тактичною підготовкою [4,с.226].

Основним завданням тактичної підготовки є розвиток здібностей у гравця діяти самостійно, ініціативно в різних ігрових ситуаціях.

Засоби тактичної підготовки спрямовані: на розвиток швидкості складної реакції і дій у відповідь, стійкості і швидкості перемикання уваги з однієї тактичної спрямованості на іншу; на аналіз і прогнозування діяльності, швидкість прийому і переробку інформації.

Крім фізичної, технічної, тактичної та змагальної підготовки спортивні ігри пред'являють високі вимоги до психічних властивостей і якостей спортсмена: відчуттям, сприйняттям, увазі, поданням, уяві, пам'яті мислення, емоцій і вольових якостей. Гра виховує цілеспрямованість, рішучість, сміливість, наполегливість, ініціативність, самостійність, впевненість, холонокровність, витримку, самовладання [3,с.368].

Залежно від ігрової ситуації відбувається постійна зміна емоційного стану гравця, в зв'язку, з чим він повинен вміти управляти своїми емоціями, діями, психічним станом при різних збивають факторах.

Спортивний успіх залежить не тільки від рівня фізичної та техніко-тактичної підготовленості, але і від таких особистісних якостей як комунікабельність, толерантність, відповідальність, організованість та ін.

В результаті аналітичного зіставлення найбільш значущих якостей, що формуються в процесі спортивно-ігрової діяльності і якостей, затребуваних у професійній діяльності майбутнього педагога були виділені наступні якості: швидкість, витривалість, сила, спритність, швидкість реакції, увагу, пам'ять, мислення, уяву, емоційна стійкість, активність, цілеспрямованість, самостійність, відповідальність, організованість, рефлексивність, комунікабельність, колективізм [5,с.30-33].

Зіставлення якостей особистості, затребуваних у професійній діяльності педагога та сформованих засобами фізичної культури, дозволяють зробити висновок, що включення спортивних ігор в освітній процес з фізичної культури може бути оптимальним засобом професійно-прикладної фізичної підготовки студентів, що сприятиме успішному вихованню їх особистісно-професійних якостей.

Література

1. Ковальчук О.В. Основні чинники, які визначають зміст професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів/О.В. Ковальчук, О.В. Непша, Г.П. Суханова, В.С. Ушаков// Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів I-ї Міжнародної науково-практичної конференції. – Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 263-265.

2. Котова Е.В. К вопросу о современном состоянии профессиональной подготовки учителя физической культуры /Е.В. Котова//Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2007. – № 6. – С. 160–164.

3. Купрєєнко М.В. Самоконтроль студентів під час занять фізичною культурою і спортом на секційних заняттях/М.В. Купрєєнко, О.В. Непша// Матеріали ХХVІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 27. – С.368-369.

4. Непша О.В. Вікові особливості студентів спеціальностей вищих навчальних закладів на заняттях фізичною культурою/О.В. Непша, М.В. Купрєєнко, В.С. Ушаков// Історико-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р.: зб. наук. праць/за ред. Л.М. Даценко. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького. – С. 226-229.

5. Непша О.В. Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентської молоді до занять фізичною культурою/О.В. Непша, Г.П. Суханова// Фізичне та спортивне виховання у вищих навчальних закладах. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, Запоріжжя, 13-15 жовтня 2017 року. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. – С.30-33.

6. Непша О.В. Українські народні рухливі ігри як засіб національно-патріотичного виховання учнів на уроках фізичної культури та позаурочний час/О.В. Непша, Г.П. Суханова, В.С. Ушаков// Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи: зб. Матеріалів V Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 20 вересня 2016 р. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 5. – С.123-127.